

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Godne życie dla wszystkich: Eliminacja ubóstwa i zapewnienie światu zrównoważonej przyszłości”

COM(2013) 92 final

(2013/C 271/28)

Sprawozdawca: **Evelyne PICHENOT**

Dnia 18 marca 2013 r., działając na podstawie art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Komisja Europejska postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie:

„*Godne życie dla wszystkich: Eliminacja ubóstwa i zapewnienie światu zrównoważonej przyszłości*”

COM(2013) 92 final.

Sekcja Stosunków Zewnętrznych, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 25 kwietnia 2013 r.

Na 490. sesji plenarnej w dniach 22–23 maja 2013 r. (posiedzenie z 23 maja) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny przyjął 103 głosami – 6 osób wstrzymało się od głosu – następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 Zapewnienie w okresie po 2015 r. zbieżności dwóch równoległych procesów MCR i SDG

1.1.1 **Po raz pierwszy w historii** ludzkość dysponuje wiedzą, zasobami i niezbędnymi środkami technicznymi, które są w stanie wyeliminować w perspektywie 2030 roku ubóstwo w skali światowej. Daje to wielką nadzieję dla ponad miliarda osób, które nadal cierpią z powodu skrajnej biedy. Również po raz pierwszy, w perspektywie 2050 roku, państwa będą zobowiązane do zapewnienia lepszego zarządzania ograniczonymi zasobami naturalnymi naszej planety, do ich ochrony i zabezpieczenia na potrzeby przyszłych pokoleń.

1.1.2 Głównym celem negocjacji, które rozpoczną się we wrześniu 2013 r. w ONZ, będzie opracowanie powszechnej definicji celów zrównoważonego rozwoju (SDG) tak, aby możliwe było pogodzenie w długiej perspektywie walki z ubóstwem ze zrównoważoną produkcją i konsumpcją oraz z ochroną zasobów naturalnych. Proces ten powinien mieć zbieżny i sprzyjający integracji charakter, aby można było włączyć do niego milenijne cele rozwoju (MCR), których przegląd przewidziany jest na 2015 r. Podmioty społeczeństwa obywatelskiego, instytucje międzynarodowe oraz państwa członkowskie w ramach ONZ już teraz mobilizują się, aby przygotować i wspierać te międzynarodowe negocjacje. EKES uczestniczy w tej debacie począwszy od konferencji Rio+20⁽¹⁾, starając się przyczynić do określenia roli, jaką społeczeństwo obywatelskie powinno pełnić wobec tych wyzwań. Komitet będzie kontynuować prace w tym zakresie do 2015 r. przedstawiając kolejne opinie⁽²⁾ i podejmując nowe inicjatywy.

1.1.3 Komitet podziela stanowisko Komisji odnośnie do wszczęcia debaty europejskiej na temat konieczności poszukiwania zbieżności procesów MCR i SDG i **zobowiązania**

państw do przyjmowania odpowiedzialności, zgodnie z komunikatem pt. „*Godne życie dla wszystkich: Eliminacja ubóstwa i zapewnienie światu zrównoważonej przyszłości*”. O ile można uznać, że cele milenijne przyczyniły się do osiągnięcia postępu, jeśli chodzi o cele społeczne, to jest nadal zbyt wcześnie, aby uściślać cele środowiskowe i wyznaczać cele gospodarcze, które byłyby możliwe do zaakceptowania przez wszystkie kraje naszej planety. Komitet uważa, że należy dokładniej zrozumieć, **w jaki sposób te trzy wymiary zrównoważonego rozwoju są ze sobą powiązane, aby można było znaleźć sprawiedliwe, proste i skuteczne rozwiązania.**

1.2 Zalecenia odnośnie do procesu o charakterze zbieżnym i sprzyjającym integracji

1.2.1 Na etapie opracowywania wspólnego stanowiska UE dla Zgromadzenia Ogólnego ONZ, Komitet uważa, że komunikat Komisji Europejskiej jest **ważnym krokiem na drodze do ożywienia debaty** w instytucjach i państwach członkowskich. Komitet z zadowoleniem przyjmuje **wspólne prace** Dyrekcji Generalnej ds. Środowiska i DEVCO⁽³⁾, świadczące o dążeniu do spójności i obejmujące wkład Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych w odniesieniu do spraw bezpieczeństwa, przeprowadzone w celu przygotowania niniejszego komunikatu. Dokument ten zyskałby jednak na jakości, gdyby bardziej szczegółowo omawiał politykę handlową i rolniczą. Komitet ze szczególnym zadowoleniem przyjmuje wspólną pracę prowadzoną w ramach Rady Europejskiej i zachęca ją, aby w czasie obrad Rady do Spraw Zagranicznych, które będą się toczyć na przełomie maja i czerwca 2013 r. opracowała **jednolity dokument** podsumowujący.

1.2.2 Komitet zauważa, że wybór **jednolitych i kompleksowych ram**, w ramach których wytyczono cele mające odnosić się do wszystkich krajów, wymaga szerokiego wewnętrznego konsensusu, aby mogły one zostać przedstawione innym

⁽¹⁾ Konferencja EKES-u w lutym 2012 r. „Postaw na zrównoważony rozwój, bądź odpowiedzialny! Europejskie społeczeństwo obywatelskie na drodze do Rio+20”.

⁽²⁾ Opinia EKES-u w sprawie: „Rio+20: podsumowanie i perspektywy” (opinia dodatkowa), Dz.U. C 44 z 15.2.2013, s. 64–67.

⁽³⁾ DG ds. Rozwoju i Współpracy – EuropeAid.

krajom partnerskim na arenie międzynarodowej i aby przekonać także kraje najbiedniejsze oraz **około stu krajów o średnio-niskich dochodach, do których zaliczają się kraje o gospodarkach wschodzących**, które odgrywają teraz wiodącą rolę w negocjacjach międzynarodowych, że opierają się na zasadzie równości traktowania. Ze względu na złożony charakter negocjacji Komitet uznaje stanowisko UE za **kamień milowy w procesie dyplomatycznym**, który wykracza tym samym poza dawne rozróżnienia na kraje rozwinięte i kraje rozwijające się.

1.2.3 Komitet apeluje, aby UE mogła wypowiedzieć się na arenie międzynarodowej, w oparciu o **ramy zbieżności procesów MCR i SDG**, w tym także za pośrednictwem państw członkowskich ONZ. Każdy kraj powinien opracować **krajową strategię rozwoju sprzyjającego integracji** z udziałem społeczeństwa obywatelskiego, która uwzględniałaby jego poziom początkowy, przyczyniając się tym samym do osiągnięcia wspólnych celów zrównoważonego rozwoju. Dla Komitetu wybór ten pociągać będzie za sobą opracowanie procedur oceny i monitorowania zobowiązań złożonych przez dane kraje i zapisanych w **rejestrze światowym**, oraz konieczne udoskonalenie wskaźników statystycznych uzupełniających PKB.

1.2.4 Unia Europejska opiera się na swoich wartościach, ma doświadczenie w osiąganiu konsensusu i odznacza się pewnymi atutami, które powinny jej ułatwić – o ile będzie wola polityczna – zdecydowane zaangażowanie się w proces przejścia w kierunku zrównoważonego rozwoju i umożliwić w ten sposób włączenie do niego swoich partnerów międzynarodowych. Unia Europejska pozostaje bardzo ważnym **punktem odniesienia** w zakresie polityki ochrony środowiska, poszanowania praw człowieka, transferów wewnętrznych na rzecz zapewnienia spójności terytorialnej lub redystrybucji w zakresie ochrony socjalnej, co widać w konkretnych zobowiązaniach przedstawionych w **załączniku** do omawianego komunikatu. Załącznik przedstawia wstępne ramy monitorowania zobowiązań Rio+20 na poziomie europejskim i międzynarodowym.

1.2.5 Cele zrównoważonego rozwoju, rozumiane jako cele uniwersalne, powinny znaleźć przełożenie w polityce europejskiej i w krajowych programach reform państw członkowskich. Komitet zaleca, aby przyjąć takie założenie podczas przygotowywania **śródkresowego przeglądu strategii „UE 2020”, w powiązaniu z monitorowaniem zobowiązań konferencji Rio+20**. Wzrost znaczenia ekologizacji europejskiego semestru nada działaniom nowej siły⁽⁴⁾. Dla Komitetu oznaczać to będzie połączenie strategii UE 2020 oraz **strategii zrównoważonego rozwoju** i uwzględnienie **unii społecznej**⁽⁵⁾, ściśle związanej z Europejską Unią Gospodarczą i Walutową.

1.2.6 Jedną z charakterystycznych cech nowych SDG jest ich uniwersalność, gdyż dotyczą wszystkich krajów, a także to, że

uwzględniają one poziomy krytyczne dla planety. Zważywszy na granice fizycznych możliwości ziemi, wody słodkiej, lasów i wielu innych zasobów naturalnych na świecie, SDG muszą obejmować cele związane z wydajniejszym wykorzystaniem tych zasobów oraz ich sprawiedliwym podziałem. Konieczne jest również ustanowienie sprawiedliwych celów, by ograniczyć obciążenia związane z emisją gazów cieplarnianych i innymi formami zanieczyszczenia. Należy również określić pod względem ilościowym i czasowym ogólny, od dawna przyjęty cel, którym jest przestawienie się na bardziej zrównoważone modele produkcji i konsumpcji. Jeżeli przejście na bardziej zrównoważoną gospodarkę nie powiedzie się na całym świecie, niemożliwe może okazać się osiągnięcie takich celów rozwojowych, jak MDG dla krajów rozwijających się, gdyż obecnie jakiegokolwiek postępy w realizacji tradycyjnych celów rozwojowych są często utrudnione przez pogłębiające się na całym świecie problemy związane z wyczerpywaniem się zasobów, zmianą klimatu i innymi formami zanieczyszczenia.

1.2.7 Kraje rozwinięte i kraje wschodzące są odpowiedzialne za największą część rosnących problemów związanych z nadmierną konsumpcją, marnotrawieniem i wyczerpywaniem się zasobów naturalnych, a także z zanieczyszczeniem. Tak więc to dla nich szczególnie istotne będą cele zrównoważonego rozwoju odnoszące się do bardziej zrównoważonych wzorów konsumpcji i produkcji, w ramach których należałoby wytyczyć wymagające i ambitne cele, by osiągnąć poprawę na przestrzeni następnych 15 lat. Unia Europejska była zawsze aktywna w tej dziedzinie i powinna jako pierwsza określić dla krajów rozwiniętych odpowiednie SDG.

1.3 Zalecenia odnośnie do procesu o charakterze partycypacyjnym i włączającym społeczeństwo obywatelskie

1.3.1 Komitet przypomina, że wszystkie cytowane opinie współtworzą **rdzeń** zaleceń dotyczących **roli, jaką pełni społeczeństwo obywatelskie w dobrym zarządzaniu** i stanowią wsparcie w okresie przejścia do nowego modelu gospodarczego, ochrony najuboższych i najsłabszych, pomoc dla pracowników w okresie przejściowym i uwzględniają jednocześnie walkę z globalnym ociepleniem i ograniczone zasoby naszej planety. Ponadto Komisja uważa, że niezależne i silne społeczeństwo obywatelskie korzystające z **systemu prawnego** zapewniającego jego autonomiczność tworzą razem podstawę do prowadzenia procesu demokratyzacji, ustanowienia rządów prawa i przyczyniają się do stabilności niezbędnej do dokonywania inwestycji i zapewnienia trwałego wzrostu⁽⁶⁾.

1.3.2 Komitet zachęca Komisję, a także państwa członkowskie, do **włączania społeczeństwa obywatelskiego do wszystkich działań podejmowanych w ciągu całego procesu** opracowywania, a następnie wdrażania i monitorowania, w szczególności jeśli chodzi o SDG, gdzie udział ten jest nadal niewystarczający. W latach 2013 i 2014 powinny się do tego przyczynić debaty krajowe, prowadzone między innymi

⁽⁴⁾ Opinia EKES-u w sprawie: „Ekologiczna gospodarka – wspieranie zrównoważonego rozwoju w Europie”, 2013 r. (Zob. str. 18 niniejszego Dziennika Urzędowego).

⁽⁵⁾ Opinia EKES-u w sprawie: „W stronę społecznego wymiaru europejskiej unii gospodarczej i walutowej” (Zob. str. 1 niniejszego Dziennika Urzędowego).

⁽⁶⁾ Opinia EKES-u w sprawie: „W kierunku kompleksowej europejskiej polityki dotyczącej inwestycji międzynarodowych”, sprawozdawca Jonathan Peel, Dz.U. C 318 z 29.10.2011, s. 150–154.

w ramach rad społeczno-gospodarczych i środowiskowych i/lub rad zrównoważonego rozwoju, w które zaangażowane będą wszystkie podmioty społeczeństwa obywatelskiego, a także debaty zorganizowane z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego z UE i z krajów partnerskich. Wpisywać się one będą w przygotowania do obchodów **Europejskiego Roku 2015 na rzecz Współpracy i Zrównoważonego Rozwoju** w celu utworzenia wspólnej wizji przyszłego świata i ukazania obywatelom sensu europejskich działań zewnętrznych⁽⁷⁾. W związku z tym europejskim rokiem na rzecz rozwoju Komitet zwraca się do Komisji Europejskiej o uruchomienie wystarczających środków, zagwarantowanie aktywnego udziału społeczeństwa obywatelskiego, wsparcie przede wszystkim inicjatyw istniejących i realizowanych przez partnerów tego roku europejskiego oraz o zachętę do głębokiej debaty na tematy poruszane w niniejszej opinii EKES-u.

1.3.3 Społeczeństwa obywatelskie **pełnią rolę rzecznika** nakłaniającego polityków krajowych i dyplomatów międzynarodowych do przyjęcia **innego modelu gospodarki**, zmierzającego do rozdzielania poziomu działalności gospodarczej od działań związanych z rozwojem społecznym i wpływem na środowisko. Komitet zaleca, aby, zwłaszcza w ciągu tematycznego roku 2015, dzielić się wiedzą i doświadczeniami z innymi społeczeństwami obywatelskimi w krajach i regionach partnerskich, przy czym EKES może się już tu poszczycić dużymi osiągnięciami.

1.3.4 Komitet zachęca organizacje społeczeństwa obywatelskiego do uczestniczenia i wykorzystywania wyników **konsultacji** międzynarodowych, krajowych i tematycznych, w szczególności konsultacji na temat zrównoważenia środowiskowego rozpoczętych niedawno przez UNDP i UNEP, które dostępne są na stronie internetowej www.worldwewant2015.org/sustainability.

1.3.5 Komitet zaleca, aby program na okres po roku 2015 opierał się w sposób bardziej regularny na **ocenach wpływu** i wynikach kontroli, a zwłaszcza tych, które prowadzone są z udziałem społeczeństwa obywatelskiego (i które dotyczą np. praw człowieka, ekosystemów lub warunków pracy). W ten sam sposób, **włączenie dialogu społecznego pomiędzy partnerami społecznymi**, będącego jednym z wyznaczników poszanowania praw człowieka w miejscu pracy, jest podstawowym narzędziem do realizacji, monitorowania i oceny MCR i SDG.

1.3.6 Rola społeczeństwa obywatelskiego w **planowaniu, monitorowaniu i ocenie** powinna się zwiększać. Europejskie społeczeństwo obywatelskie powinno zdobyć odpowiednie informacje, tak, aby mogło oddziaływać na wewnętrzną spójność polityki europejskiej na rzecz rozwoju poprzez mechanizmy monitoringu, zgodnie z zasadą zapisaną w Traktacie z Lizbony. Komitet zaleca włączanie społeczeństwa obywatelskiego w proces wyboru wskaźników uzupełniających do PKB, w walkę z korupcją, w negocjacje związane z procesami pokojowymi i opracowywanie krajowych planów strategii,

a także opowiada się za waloryzowaniem nowych pragmatycznych innowacji społecznych, które powstają w wyniku tych działań.

1.3.7 W celu wzmocnienia wiodącej roli Europy w opracowywaniu nowego modelu gospodarki, Komitet zaleca stworzenie **wielostronnego forum konsultacyjnego**⁽⁸⁾ poświęconego promowaniu zrównoważonej produkcji i konsumpcji w ramach UE. Dla każdej dziedziny należy obowiązkowo określić wynegocjowane etapy przejściowe oraz środki wsparcia dla sektorów, firm, obszarów i pracowników, których one dotyczą.

1.3.8 Komitet zaleca, aby przy realizacji tego przyszłego programu, przyjmować podejście polegające na wzmocnianiu partnerstwa między podmiotami, przykładowo w dążeniu do równości płci. **Należy wspierać współpracę opartą na umowach/dobrowolnym partnerstwie między stronami** angażującymi się w osiąganie celów na wszystkich poziomach terytorialnych. Chodzi tu na przykład o inicjatywy podejmowane wspólnie przez podmioty prywatne i publiczne lub stowarzyszenia, które wspólnie wyznaczają sobie za zadanie osiągnięcie konkretnych celów na określonym obszarze lub w danym mieście. Te innowacyjne rozwiązania wydają się niezbędne, aby uwzględnić **wielopłaszczyznowy wymiar problemu ubóstwa**. Tego rodzaju umowy mogłyby również skutecznie pomagać przy współpracy południe-południe wspieranej finansowo przez północ.

1.4 Zalecenia dotyczące programu na okres po 2015 r.

1.4.1 Program na okres po 2015 roku wyznacza zmianę modelu wychodzącą poza działania związane z pomocą i współpracą międzynarodową. Powinien być on postrzegany jako proces zobowiązujący wszystkie kraje **do przejścia na ekologiczny model gospodarczy sprzyjający włączeniu społecznemu** i zmianę kursu w kierunku gospodarki bezemisyjnej. Komitet popiera przedstawione w komunikacie stwierdzenie, zgodnie z którym należy koniecznie „uzyskać postępy w zakresie zielonej gospodarki sprzyjającej włączeniu społecznemu poprzez stosowanie zrównoważonych modeli konsumpcji i produkcji oraz efektywną gospodarkę zasobami, ze szczególnym uwzględnieniem niskowęglowych systemów energetycznych”.

1.4.2 **Spójność polityki finansowej i gospodarczej oraz polityki migracyjnej**. Oprócz czynników ekonomicznych, konieczne jest wdrożenie w spójny sposób innych strategii politycznych, które miałyby istotny wpływ na zmianę kierunku działań w stronę zrównoważonego rozwoju, takich jak nałożenie podatków od emisji dwutlenku węgla, wszelkiego rodzaju działania mające na celu łagodzenie zmiany klimatu, środki sprzyjające migracji czasowej lub cyrkulacyjnej osób pochodzących z krajów biednych, ścisła kontrola sprzedaży broni dla krajów rozwijających się oraz regulacje finansowe pozwalające na ograniczenie prania pieniędzy i uchylania się od zobowiązań podatkowych.

⁽⁷⁾ Na poziomie międzynarodowym „Beyond 2015” jest platformą stowarzyszeń na rzecz rozwoju, która prowadzi kampanię informacyjną dot. celów debaty i przedstawia jej wyniki na stronie internetowej www.beyond2015.org

⁽⁸⁾ Opinia rozpoznawcza EKES-u „Propagowanie zrównoważonej produkcji i konsumpcji w UE”, sprawozdawczyni An Le Nouail Marlière, Dz.U. C 191 z 29.6.2012, s. 6–10.

1.4.3 Definicja celów zrównoważonego rozwoju musi uwzględniać **tarcia** istniejące między indywidualnym i zbiorowym rozwojem a problemami związanymi z ochroną równowagi środowiskowej naszej planety. Komisja uważa, że rozwiązaniem tej kwestii i sposobem znalezienia równowagi między trzema wymiarami zrównoważonego rozwoju będzie ochrona **wspólnych światowych zasobów przez ustanowienie globalnej polityki publicznej** prowadzonej przez międzynarodową społeczność złożoną z suwerennych państw. Jest to wielkie wyzwanie dla przyszłego programu.

1.4.4 Temat światowych zasobów publicznych, określony jako **najważniejszy cel okresu po roku 2015**, wymaga **większej spójności między instytucjami międzynarodowymi** a polityką światową. Unia Europejska powinna włączyć się do tego procesu. EKES przedstawił w niektórych opiniach sposoby uwzględniania światowych zasobów publicznych, między innymi w opiniach dotyczących bezpieczeństwa żywnościowego⁽⁹⁾, podstawy ochrony socjalnej lub wielostronnych regulacji dotyczących handlu i inwestycji, ochrony klimatu i różnorodności biologicznej.

1.4.5 Komitet żąda, że wzmianki przedstawione na ten temat w komunikacie „*Godne życie dla wszystkich*” mają powierzchowny charakter i uważa, że następny komunikat w sprawie zasobów finansowych, który ma być ogłoszony w połowie 2013 roku, powinien poruszyć tę kwestię, aby możliwe było zapewnienie **odpowiednich źródeł finansowania**. W ramach oficjalnej pomocy rozwojowej trzeba nadal prowadzić działania poświęcone walce z ubóstwem. Dużą część procesu konsultacji na temat europejskiego podatku od transakcji finansowych, który ma zostać wprowadzony w 2013 r., przy początkowym udziale jedenastu krajów, powinna dotyczyć uwag o wymiarze globalnym.

1.4.6 Oczekiwanie na osiągnięcie międzynarodowego porozumienia w sprawie opracowania SDG nie może w żadnym razie być wykorzystywane jako pretekst do odwołania lub zmniejszania zobowiązań krajów rozwiniętych do pomocy finansowej. Komitet jest bardzo zaniepokojony ryzykiem wystąpienia przerwy w realizacji pomocy rozwojowej w przypadku niedoprowadzenia do zawarcia umowy w 2015 roku. Aby zmniejszyć to ryzyko, zaleca aby znowelizowanym **MCR bezwzględnie** zapewniono wystarczające finansowanie w tym terminie⁽¹⁰⁾. Nawet w czasie obecnych trudności budżetowych Komitet wzywa UE i państwa członkowskie do podtrzymania swoich zobowiązań i do poczynienia wszelkich niezbędnych kroków tak, aby począwszy od nowego etapu, możliwe było **osiągnięcie średniej w wysokości 0,7 %**.

1.4.7 Cele milenijne wymagają aktualizacji i dostosowania do nowych wyzwań XXI wieku oraz uwzględnienia sprawozdań i wniosków płynących z wcześniejszych doświadczeń. Zdaniem

EKES-u należałoby już teraz dodać co najmniej trzy tematy: **dostęp do energii dla wszystkich**⁽¹¹⁾, **prawo do pożywienia i wody, i podstawowa ochrona socjalna**⁽¹²⁾. Ponadto, kwestia **godnej pracy**, włączona po aktualizacjach w 2006 r., powinna zostać uznana za priorytetową, a także absolutnie konieczne postawienie **rozwoju rolnictwa** w samym centrum walki z ubóstwem.

Tym samym, po przeprowadzeniu aktualizacji powinna zostać uwidoczniła zbieżność obydwu programów; będzie to pierwszy krok do opracowania przyszłego programu globalnego. Musimy uzmysłowić sobie obecne napięcia i niepewności, jakie istnieją pomiędzy ambicją opracowania programu „idealnego” a rzeczywistością, która pozwala nam jedynie na uzyskanie planów „możliwych”.

1.4.8 Komitet proponuje, aby we wspomnianej aktualizacji MCR zastosować **specyficzne podejście do rozwoju w państwach niestabilnych lub dotkniętych konfliktami**, przyjmując w przypadku tych krajów za główny cel odtworzenie instytucji tak, aby wysiłki dobrych rządów nakierowane były już od początku na **zapewnienie obywatelom bezpieczeństwa i sprawiedliwości na szczeblu lokalnym**.

2. Wnioski płynące z celów milenijnych

2.1 **Trwałość Deklaracji Milenijnej**. Deklaracja ta zachowuje swoją polityczną i symboliczną wartość, jako **pakt potwierdzający zobowiązania nawet w okresie po 2015 r.** i wiążący wszystkie kraje, zarówno bogate, jak i biedne. Powinna ona pozostać podstawą przyszłego programu, wyznaczając największe wyzwania i podstawowe wartości, które powinny stanowić fundament stosunków międzynarodowych w XXI wieku: pokój, bezpieczeństwo i rozbrojenie, ochrona naszego wspólnego środowiska naturalnego, prawa człowieka, demokracja i dobre rządy, ochrona grup szczególnie wrażliwych i odpowiedź na specyficzne potrzeby Afryki, jak również prawo do rozwoju i potrzeba tworzenia środowiska sprzyjającego rozwojowi. Deklaracja ta, będąca echem Deklaracji z Rio z 1992 roku, ustanowiła już wyraźny związek między różnymi wymiarami zrównoważonego rozwoju.

2.2 Pomimo **niejednoznacznych wyników**, ze względu na swoją prostotę i czytelność milenijne cele rozwoju przyczyniły się do uczulenia i mobilizacji opinii publicznej w krajach rozwiniętych. Należałoby jeszcze sprawdzić, czy opinie wyrażające poparcie rzeczywiście przełożyły się na zwiększenie pomocy, skuteczną walkę z korupcją, przekierowanie działań w stronę krajów mających największe opóźnienia rozwojowe i czy cele te zostały dostosowane do krajów znajdujących się w stanie wojny lub krajów osłabionych przez konflikty wewnętrzne.

⁽⁹⁾ Opinia EKES-u w sprawie handlu i bezpieczeństwa zaopatrzenia w żywność, sprawozdawca: Mario Campli współsprawozdawca: Jonathan Peel, Dz.U. C 255 z 22.9.2010, s. 1–9.

⁽¹⁰⁾ Europejskie sprawozdanie dot. rozwoju 2013 r.: „Działania prowadzone na świecie na rzecz zrównoważonej i sprzyjającej integracji przyszłości po 2015 r.”.

⁽¹¹⁾ Opinia EKES-u w sprawie: „Przyłączenie europejskich wysp energetycznych: wzrost, konkurencyjność, solidarność i rozwój zrównoważony na wewnętrznym rynku energii UE”, sprawozdawca Pierre-Jean Coulon, Dz.U. C 44 z 15.2.2013, s. 9–15.

⁽¹²⁾ Opinia EKES-u w sprawie: „Ochrona socjalna w ramach współpracy UE na rzecz rozwoju”, sprawozdawca José María Zufiaur Narvaiza, Dz.U. C 161 z 6.6.2013, s. 82–86.

2.3 **Obszary, nierówność i ubóstwo.** W odniesieniu do wskaźnika ubóstwa, Komitet ma zastrzeżenia co do stosowania wyznacznika dochodów poniżej 1,25 USD dziennie, który stosowany jest do oceny spadku skrajnego ubóstwa, oraz co do wykorzystania do tego celu średnich krajowych. Narzędzia te kamuflują **głębokie wewnętrzne nierówności** istniejące w społeczeństwach w różnych krajach oraz **dysproporcje terytorialne** dotyczące szczególnie mieszkańców obszarów wiejskich, którzy powinni być w stanie utrzymać się na wsi i zapewnić utrzymanie i miejsce, poprzez **rozwój obszarów wiejskich**, dla pewnej części ludności, której liczba wzrosła w ciągu najbliższych dziesięcioleci. Z drugiej strony, **złe zarządzanie wzrostem urbanizacji** podkreśla i zwiększa ubóstwo w miastach i wymaga dokładniejszych analiz jakościowych.

2.4 **Równość płci** nadal pozostaje podstawowym warunkiem wszelkich zmian⁽¹³⁾, nie tylko ze względu na los kobiet, ale również dlatego, że problem ten znajduje się u podstaw wszystkich innych nierówności i zaostrza ich konsekwencje. Rozwiązania znoszące dyskryminację, tzn. położenie nacisku na **prawa kobiet**, są niezbędne do zapewnienia właściwych zmian w naszych społeczeństwach. Wkład kobiet w zapewnienie pokoju, rozwoju, działalności gospodarczej i bezpieczeństwa jest głównym atutem nowego programu. Wartości te muszą być uznane przez wszystkich, zarówno przez mężczyzn, jak i kobiety.

2.5 **Wyniki ilościowe i narzędzia metodologiczne.** Zaktualizowany plan działań musi przekładać się na cele i istotne wskaźniki postępu. Okresowe raporty kontroli MCR wykazały znaczne osiągnięcia, ale i wiele niedociągnięć. **Jakość ocen jest podstawową kwestią w ustalaniu metodologii zarządzania** poprzez cele. Przyszły program będzie wymagał poprawy i harmonizacji krajowych instrumentów statystycznych, w szczególności w odniesieniu do danych związanych z płcią oraz danych dotyczących osób niepełnosprawnych. Z tego względu należy koniecznie poprawić wydajność działań stanu cywilnego i przeprowadzić **badania jakościowe** dotyczące zwłaszcza kwestii edukacji.

2.6 **Wskaźniki inne niż PKB.** W programie dla okresu po 2015 r., wskaźniki zrównoważonego rozwoju⁽¹⁴⁾ określające dobrostan nie mogą ograniczać się do jednego zbiorczego wskaźnika, ale muszą **przedstawiać w sposób syntetyczny zarówno dane gospodarcze, jak i społeczne i środowiskowe**. Na poziomie międzynarodowym możliwe jest powiązanie PKB z innymi wskaźnikami, jak się to już odbywa przy określaniu krajów najsłabiej rozwiniętych (ang. LDC), kiedy to uwzględnia się kryteria dotyczące opóźnienia rozwoju społecznego i słabości ekonomicznej lub wskaźnik rozwoju społecznego, a ostatnio wskaźnik dotyczący nierówności opracowany przez UNDP.

Aby wypełnić lukę między polityką gospodarczą, dobrobytem i postępowaniem społecznym należałoby opierać się na **wskaźnikach dodatkowych, innych niż PKB**. Nowe podejście powinno polegać na określeniu składników zapewniających postęp i umożliwiać włączenie do rachunków narodowych także danych o wymiarze społecznym i środowiskowym, wykorzystywać wskaźniki syntetyczne i tworzyć wskaźniki kluczowe.

⁽¹³⁾ Równość płci w polityce rozwoju UE – program na lata 2010–2015.

⁽¹⁴⁾ Opinia EKES-u w sprawie: „Wyjść poza PKB: włączenie społeczeństwa obywatelskiego w proces wyboru wskaźników uzupełniających”, sprawozdawca Stefano Palmieri, Dz.U. C 181 z 21.6.2012, s. 14–20.

Brakuje nam jednak nadal umiejętności **tworzenia skutecznych instrumentów umożliwiających mierzenie efektywności i odpowiedzialności**, które są niezbędne do połączenia wyborów politycznych i ekonomicznych z wartościami wskaźników. Pomiar dobrostanu i postępu nie jest wyłącznie problemem technicznym. Samo pojęcie „dobrostanu” ujawnia zbiorowe preferencje i podstawowe wartości danego społeczeństwa. Aby osiągnąć postęp w kwestii wyboru wskaźników należałoby do prac akademickich włączyć obywateli i organizacje społeczeństwa obywatelskiego w celu określenia tych wskaźników i dokonania oceny ich zastosowania.

2.7 Zadaniem władz publicznych, instytucji rządowych na szczeblu centralnym i władz lokalnych jest skuteczne zapewnienie **podstawowej ochrony socjalnej** umożliwiającej stawienie czoła najpoważniejszym zagrożeniom, szczególnie w odniesieniu do zdrowia, niepełnosprawności, emerytury i bezrobocia. Organizacje społeczeństwa obywatelskiego (związki zawodowe, organizacje pozarządowe, fundacje, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych, spółdzielnie, MŚP, stowarzyszenia rodzin lub konsumentów) mogą nawiązywać z władzami publicznymi porozumienia umożliwiające im odgrywanie kluczowej roli w planowaniu, monitorowaniu, świadczeniu usług oraz korzystaniu z pomocy publicznej, w szczególności w przypadku krajów najsłabiej rozwiniętych.

3. Prawa człowieka, zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego, demokratyzacja i nawiązywanie umów/ustanawianie partnerstwa pomiędzy podmiotami w ramach programu na okres po 2015 roku

3.1 **Demokratyzacja i prawa człowieka, jako podstawowy wymóg przejścia w stronę społeczeństwa integracyjnego i gospodarki zrównoważonej** Najlepszym sposobem tworzenia społeczeństw opartych na zasadzie przejrzystości i odpowiedzialności wobec obywateli jest stałe wspieranie wysiłków demokratyzacji. W otwartych społeczeństwach XXI wieku nie da się uzyskać żadnych większych zmian, o ile nie zapewni się **uczestnictwa, włączenia, poparcia, i poczucia współodpowiedzialności zainteresowanych stron**. W odniesieniu do instrumentu finansowego na rzecz wspierania demokracji i praw człowieka oraz komunikatu w sprawie roli społeczeństwa obywatelskiego w rozwoju, Komitet z zadowoleniem przyjmuje zwiększenie wagi, jaką przykładają się do powstania niezależnego społeczeństwa obywatelskiego⁽¹⁵⁾, które umożliwia walkę z **wszelkiego rodzaju korupcją**, zapewnia odpowiedzialność wobec obywateli, zaangażowanie podmiotów gospodarczych w przeprowadzanie oceny skutków i monitorowanie umów handlowych, bądź też wzmocnienie czujności obrońców praw kobiet i wspieranie osób działających na rzecz środowiska naturalnego.

3.2 **Przejrzystość i odpowiedzialność krajów partnerskich, jako podstawowe elementy nowego programu.** Mileńskie cele rozwoju, a następnie opracowany na ich podstawie **program skuteczności pomocy** (zasady paryskie, Akra, Pusan) przyczyniły się do wzmocnienia odpowiedzialności w krajach partnerskich i umożliwiły uwzględnienie szczególnej sytuacji państw niestabilnych. Jednakże, aby skorygować główne wady współpracy, przyszły program powinien pozwolić krajom

⁽¹⁵⁾ Opinia EKES-u w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustanowienia instrumentu finansowego na rzecz wspierania demokracji i praw człowieka na świecie”, sprawozdawca Giuseppe Antonio Maria Iuliano, Dz.U. C 11 z 15.1.2013, s. 81–83.

otrzymującym pomoc przyjęcie postawy równości i partnerstwa wobec krajów, które im tej pomocy udzielają. Tym samym, konieczne będzie przede wszystkim uwzględnienie **sytuacji wewnętrznego konfliktu i wojny oraz niestabilności związanej z klęskami żywiołowymi**, w trakcie opracowania **specyficznych odpowiedzi** dla tych krajów, wyznaczenie celów wstępnych i określenie priorytetów odbudowy instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo, porządek i sprawiedliwość.

3.3 Współpraca między społeczeństwami i waloryzacja coraz liczniejszych wymian między podmiotami a sieciami międzynarodowymi. Podejście opierające się na wielopodmiotowości zachęca partnerów w zakresie rozwoju reprezentujących zarówno północ, jak i południe, do podejmowania działań wykraczających poza tradycyjne ramy zobowiązań dyplomatycznych pomiędzy rządami. Bardziej partycypacyjna wizja społeczeństwa obywatelskiego opiera się na **ustanawianiu porozumień lub partnerstw sformalizowanych poprzez umowy, które określają cele i środki poszczególnych podmiotów**. Zakłada ona także lepsze uwzględnienie inicjatyw podejmowanych przez **miasta** i społeczności lokalne (sieci zielonych miast, ruch „miast w okresie przemian”), przez organizacje społeczeństwa obywatelskiego (działania dyplomatyczne prowadzone przez organizacje pozarządowe, takie jak szczyt w Rio), lub różnego rodzaju **przedsiębiorstwa** (np. świat biznesu, którego przykładem są sieci firm odpowiedzialnych lub firmy gospodarki społecznej), międzynarodowe **konfederacje związków zawodowych** (które są kluczowymi podmiotami przy określaniu celów godnej pracy), czy też przez uniwersytety i **ośrodki badawcze**, począwszy od momentu określenia ich celów, jak i na etapie ich realizacji i kontroli. Komitet zaleca, aby w nowym programie uznawać i nadać znaczenie umowom zawartym pomiędzy partnerami prywatnymi, publicznymi i stowarzyszeniami, nie zapominając przy tym o licznych inicjatywach w ramach międzynarodowej solidarności podejmowanych bezpośrednio przez samych obywateli. **Połączenie różnorodnych podmiotów na zasadzie równości**, to podstawowy warunek zapewnienia skuteczności dobrych rządów uwzględniających głos osób najuboższych.

3.4 W tym celu Komisja i liczni obserwatorzy zalecają wprowadzenie **istotnych ulepszeń w zakresie dobrych rządów i instytucji demokratycznych**, które umożliwią zwiększenie poczucia odpowiedzialności państw partnerskich za strategię rozwoju własnego kraju. Cele milenijne umożliwiły **niektórym społeczeństwom obywatelskim w krajach rozwijających się** wzmocnienie ich podmiotowej pozycji lub zgłoszenie do swoich rządów zapytań dotyczących wyboru dokonywanych inwestycji i wydatków publicznych. W nowym programie, który będzie miał bardziej integracyjny charakter, ich udział w opracowywaniu dokumentów strategicznych na rzecz ograniczenia ubóstwa powinien zostać wzmocniony i umożliwić powstawanie innowacyjnych rozwiązań w sprawie godnej pracy i ochrony socjalnej, przy czym społeczeństwa obywatelskie powinny jednocześnie rozszerzać swoje **doświadczenia i rozwijać umiejętności planowania**, które są elementami przyczyniającymi się do lepszych rządów w państwie. Komitet zaleca, aby pewna część pomocy dla handlu przeznaczona była na wzmocnienie **potencjału partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego** w sprawach handlowych tak, aby podmioty te mogły przyczynić się do włączenia handlu i bezpieczeństwa żywnościowego do swoich krajowych strategii rozwoju.

4. Zbudowanie szerokiego porozumienia w celu umożliwienia zmiany kursu w kierunku zrównoważonego rozwoju

4.1 Globalne zarządzanie i wspólne zasoby środowiskowe, społeczne lub gospodarcze. Ponieważ niektóre dobra i usługi, takie jak powietrze, woda, oceany, ekosystemy, godna praca, ochrona socjalna, bezpieczeństwo żywnościowe lub zasady handlowe dotyczą całej planety, określane są w komunikacie jako „**podstawowe filary życia**” (ich pełna lista przedstawiona jest w załączniku). Te globalne zasoby publiczne⁽¹⁶⁾ powinny zostać włączone do programu na okres po 2015 r. w ramach publicznych działań politycznych ogólnowiatowych opartych na trzech wymiarach zrównoważonego rozwoju. Zasoby te, ujmowane w sposób kompleksowy i zintegrowany, muszą być przede wszystkim wspierane przez zobowiązania międzynarodowe oparte na konwencjach, przez dofinansowania i inicjatywy krajowe oraz liczne działania podmiotów indywidualnych i zbiorowych na szczeblu lokalnym.

4.2 Różnorodność finansowania globalnego dostosowanego do zmiany kierunku w perspektywie 2050 roku. ONZ szacuje, że roczna kwota potrzebna na stałą walkę z ubóstwem i rozwiązywanie wyzwań środowiskowych wynosi 80 miliardów euro, czyli 1,5 % światowego PKB. **Oficjalna Pomoc Rozwojowa może pokryć jedynie 10 do 15 %** tych międzynarodowych potrzeb finansowych. Niezbędne są zatem inne środki krajowe i międzynarodowe. W ramach przyszłego komunikatu w sprawie źródeł finansowania, należy poważnie zająć się kwestią **międzynarodowych zasobów fiskalnych**, które pozwolą na zmobilizowanie w sposób przejrzysty i przewidywalny kwot niezbędnych do zwalczania ubóstwa, ochrony środowiska i zarządzania globalnymi dobrami publicznymi. Innowacyjne finansowanie oraz podatek od transakcji finansowych, które stanowią początek takiej polityki, powinny być w pierwszej kolejności przeznaczone na stawienie czoła tym właśnie globalnym wyzwaniom. Dodatkowo, mobilizacja krajowych środków budżetowych i kierowanie **pieniędzy przesyłanych przez migrantów** na działalność produkcyjną jest warunkiem realizacji celów określanych na szczeblu lokalnym.

4.3 Więcej miejsc pracy w zielonej gospodarce sprzyjającej włączeniu społecznemu. Obecny kryzys gospodarczy poważnie zagraża realizacji milenijnych celów rozwoju w 2015 r. ze względu na głęboki wpływ, jaki wywiera na miejsca pracy i na przedsiębiorstwa. Kryzys ten może jednakże stać się okazją do większego zaangażowania na rzecz zielonej gospodarki, która byłaby w stanie wywołać zmiany prowadzące do zrównoważonego rozwoju. W tym względzie, **podpisany przez MOP globalny pakt na rzecz zatrudnienia** jest nowym instrumentem, który może przyspieszyć przejście w kierunku powstawania miejsc pracy, poprzez stymulowanie popytu na pracę i umiejętności, ustanawianie w skali globalnej podstawowej ochrony socjalnej oraz włączanie gospodarki nieformalnej do programu krajowego na rzecz godnej pracy.

4.4 W procesach milenijnych międzynarodowe instytucje finansowe najbardziej zaniedbały kwestie **światowego rolnictwa**. Należy zatem jak najpilniej przywrócić inwestycje, które mogą utworzyć miejsca pracy i które sprzyjają rolnictwu o charakterze rodzinnym i agroekologicznym.

⁽¹⁶⁾ Załącznik do komunikatu przedstawia typologię głównych światowych zasobów publicznych.

4.5 **Rola biznesu w procesie przejścia do rocznego sprawozdania zrównoważonego rozwoju.** Sektor prywatny reprezentowany jest w ramach ONZ przez Pakt Globalny, który powstał w 2000 roku i którego celem jest, aby **społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw stała się narzędziem na potrzeby MDG**; dzisiaj należy do niego 8 700 przedsiębiorstw w 130 krajach, które podpisały zobowiązanie dotyczące praw pracowniczych, praw człowieka, ochrony środowiska i walki z korupcją. Dobrowolne zobowiązania będące zastosowaniem zrównoważonego rozwoju w skali przedsiębiorstwa mogą odgrywać bardzo ważną rolę w łańcuchu podwykonawstwa. Komitet uważa, że inicjatywy eko-projektowania, eko-produkcji, wstrzeźliwości ekologicznej lub sprawiedliwego handlu oraz inicjatywy opierające się na oszczędnym wykorzystywaniu zasobów naturalnych stanowią innowacyjne rozwiązania umożliwiające osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju⁽¹⁷⁾. Dlatego też Komitet zaleca wprowadzenie w życie zaleceń zawartych w Deklaracji z Rio+20, która przewiduje upowszechnienie sprawozdań dot. zrównoważonego rozwoju w formie „Corporate Sustainability Report”, który przedsiębiorstwa sporządzałyby każdego roku na tej samej zasadzie, co sprawozdanie finansowe.

5. Zrównoważony rozwój gospodarczy: zwiększenie odpowiedzialności i wzmocnienie roli podmiotów prywatnych

5.1 Mimo, że na początku kryzysu istniała pokusa powrotu do protekcyjnizmu, międzynarodowemu systemowi udało się generalnie uniknąć stosowania praktyk ograniczających konkurencję. Impas w **wielostronnych negocjacjach dotyczących rozwoju** rodzi mimo wszystko głęboki niepokój w odniesieniu do rozbieżności z interesami krajów rozwijających się. Głównymi beneficjentami wzrostu handlu są **kraje wschodzące**, w których jednak wewnętrzne nierówności nadal się pogłębiają, przy czym wyjątek stanowi tu Brazylia, w której widoczna jest polityka redystrybucji i walka z ubóstwem.

5.2 Liberalizacja handlu nie przyniosła jednak oczekiwanych rezultatów w wielu krajach rozwijających się obfitujących w produkty rolne i surowce, ze względu na brak dywersyfikacji, możliwości ich przetwarzania i odpowiedniej **infrastruktury**. Komitet wyraża ubolewanie z powodu zablokowania umów o partnerstwie gospodarczym z krajami AKP. Komitet podkreśla, że **preferencyjny dostęp**⁽¹⁸⁾ do rynku UE przyznany krajom najsłabiej rozwiniętym (LDC) przynosi bardzo skromne wyniki, tak samo zresztą jak **pomoc dla handlu**, która stanowi coraz bardziej powszechną formę współpracy wielostronnej. EKES zaleca, by zachęcać do stosowania **ułatwień w handlu**, które zostały już przyznane LDC przez WTO, **oraz** do promowania powszechnego otwarcia wymiany handlowej (bezcłowej i bezkontyngentowej) między państwami wschodzącymi a państwami najsłabiej rozwiniętymi.

5.3 EKES zaleca, aby UE włączyła w strukturę praktyk handlowych zasadę **prawa do pożywienia**⁽¹⁹⁾ i aby zainicjowała odpowiednie działania konsultacyjne w ramach WTO i wśród innych głównych partnerów handlowych tak, aby zasady te stały się integralną częścią wielostronnej i dwustronnej polityki handlowej. Ponadto EKES wzywa do liberalizacji wymiany towarów i usług o funkcji środowiskowej, które nie są objęte ewentualnym porozumieniem z Dohy, jak również do ułatwiania transferu technologii ekologicznych na podstawie dwustronnych umów handlowych⁽²⁰⁾.

5.4 Nie tylko podmioty gospodarcze, ale również infrastruktura powinny być nakierowane na zrównoważony rozwój. **Rozwój infrastruktury**⁽²¹⁾ i **sieci wymiany** stanowi bowiem dźwignię, która przyciąga zagraniczne inwestycje, wspiera rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, ułatwia powstawanie przedsiębiorstw przetwarzania surowców i umożliwia rozwój handlu elektronicznego.

Bruksela, 23 maja 2013 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Henri MALOSSE

⁽¹⁷⁾ Opracowanie Concord: Wkład rozwoju sektora prywatnego w rozwój, grudzień 2012 r.

⁽¹⁸⁾ Opinia EKES-u w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady wprowadzającego ogólny system preferencji taryfowych”, sprawozdawca Jonathan Peel, Dz.U. C 43 z 15.2.2012, s. 82–88.

⁽¹⁹⁾ Opinia EKES-u w sprawie handlu i bezpieczeństwa zaopatrzenia w żywność, sprawozdawca: Mario Campi, współsprawozdawca: Jonathan Peel, Dz.U. C 255 z 22.9.2010, s. 1–9.

⁽²⁰⁾ Opinia EKES-u w sprawie: „Handel międzynarodowy a zmiana klimatu”, sprawozdawca Evelyne Pichenot, Dz.U. C 21 z 21.1.2011, s. 15–20.

⁽²¹⁾ Opinia EKES w sprawie „Partnerstwo strategiczne między UE a Afryką”, sprawozdawca Gérard Dantin, Dz.U. C 77 z 31.3.2009, s. 148–156.